

صنایع دستی (بافت)

تهیه شده توسط: مرضیه باقری

سرگروه کار و فناوری شهرستان شاهرود

استان سمنان

صنایع دستی زبان

گویا و روشن تاریخ

تمدن-هویت و هنر

ایرانیان است

شایستگی‌هایی که در این پودمان به دست می‌آورید

کارگروهی-مسئولیت پذیری و مدیریت منابع در انجام

دادن کارها

بافت تخت

تولید نمونه ای کیف و تزئین آن

چند

- بافندگی می تواند به کودکان در خواندن کمک کند
- بافتنی بافتن می تواند آلزایمر را از فرد دور نگه دارد

فایده

- بافتنی بافتن مهارت های مهم زندگی را آموزش می دهد
- بافتنی بافتن به غلبه بر اعتیاد کمک می کند

بافتنی

- بافتنی استرس را کاهش می دهد
- بافتنی بافتن جامعه را ترغیب و دلگرم می کند

آیا شما هیچ یک از این مزایای سلامتی بافتنی را تجربه کرده اید؟ در صورتی که حتی این هنر را بلد نیستید، پیشنهاد ما به شما این است که سعی کنید آن را یاد گرفته و تمرین کنید. با یک تیر دو نشان بزنید، هم سرگرم یک هنر خارق العاده شوید و در عین حال از مزایای سلامتی آن بهره مند شوید.

اگر کمی نخ داشته باشید چه کارهایی می توانید انجام دهید؟

بافت تخت (بافت تار وپود) چه کاربردهایی دارد؟

در چه محلهایی از این روش استفاده میشود؟

ایا با صنایع دستی کشور عزیزمان ایران آشنایی دارید؟

نمونه هایی از

صنایع دستی

تعریف اصطلاحات پودمان بافت

۱-بافت تخت: بافت تخت برای تولید پارچه های دستباف و گلیم ساده به کار میرود

۲-تار وپود: پود رشته ای است که در پهنای پارچه یا بافته های دیگر مانند فرش استفاده می شود، و تار در درازای آنها است.

۳-شیرازه: اتصال لبه های کیف به شکل دندان موشی یا پیچ باف به کمک سوزن پلاستیکی ونخ

نکاتی که در بافت با نی باید رعایت

۱-شروع بافت از وسط نی ها برای ایجاد تعادل وجلوگیری از بهم ریختن نی ها

۲-در حین بافت به کشش نخ توجه کنید نه انقدر زیاد باشد که نی تا شود ونه آنقدر کم باشد که نی به راحتی خارج شود

۳- مدیریت منابع

یک سر نخ کاموارروی نی های کنار هم قرار دهید تا به اندازه ی عرض کار شود. سپس آن را تا بزنید تاطول آن دو برابر شود. این اندازه نخ دوبرابر عرض کار، تقریباً نخ لازم برای عرض یک ردیف یافته شده به حساب می آید. حال اندازه ی بدست آمده رادرطول بافته مورد نظر خودضرب کنید. عدد بدست آمده طول تقریبی نخ کاموا نخ کاموا را مشخص می کند..نخ کاموا رابه همان اندازه از کلاف ببرید واز وسط تا کنید.

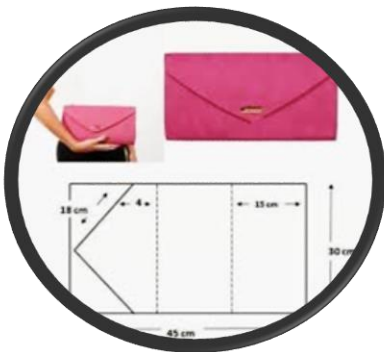
نکات ایمنی و بهداشتی در هنگام بافت

- قیچی را در جیب خود قرار ندهید و بعد از اتمام کار در جای مخصوص خود قرار دهید.
- جهت سلامت چشمان خود نور کافی در فضایی که کار انجام می‌دهید وجود داشته باشد.
- فاصله چشم تا کار از ۳۵ سانتی متر کمتر نباشد تا سلامت چشم بافنده تامین شود.
- روی کار خم نشوید چون باعث تغییر شکل استخوان و کمردرد می شود.
- از کار مداوم و پشت سر هم خودداری کنید.

مواد و ابزار مورد نیاز جهت بافت با نی

مداد یک عدد کاغذ a4 یک عدد پاک کن یک عدد نی پلاستیکی بلند خط کش ۳۰ سانتیمتری مواد و سوزن پلاستیکی بزرگ نخ کاموای ضخیم و متوسط رنگ دلخواه قیچی

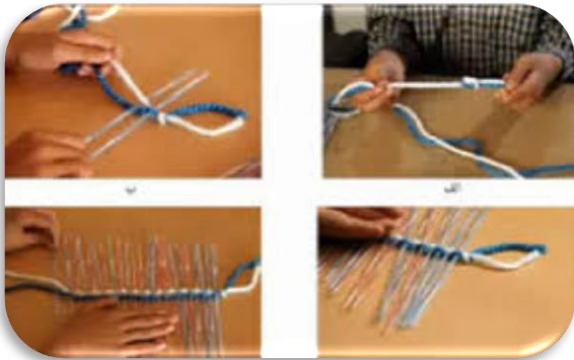
مراحل اجرای کار

طرح را کشیده و نی ها را به اندازه طرح کنار هم قرار دهید

توجه: اگر طول و عرض طرح شما از اندازه نی ها بیشتر بود چند نی را به هم متصل کنید و یا از شلنگ سرم یا کولر استفاده کنید

پود گذاری

اگر بخواهید کارتان دورنگ باشد می توانید دورنگ متفاوت انتخاب کنید. و سرانهارا به یکدیگر گره بزنید ۷ ال ۸ سانت از سر نخ را آزاد بگذارید که بعدا پنهان خواهد شد و کار شما به این ترتیب باز نخواهد شد. می توانید سر دیگر نخ را به کلاف یا گلوله نخ کوچک تبدیل کنید. تا نخها در هم تابیده نشوندنی را بین دو نخ قرار دهید یعنی یک نخ زیری و نخ دیگر رویی قرار بگیرد. سپس دو نیمه ی نخ را به دور یک دیگر بچرخانید به گونه ای که نی در میان نخ محکم شود. دوباره همین کار با نی دوم و به ترتیب با بقیه ی نی ها تا پایان انجام دهید. حالا نی ها از وسط با این نخ به یکدیگر متصل شده اند.

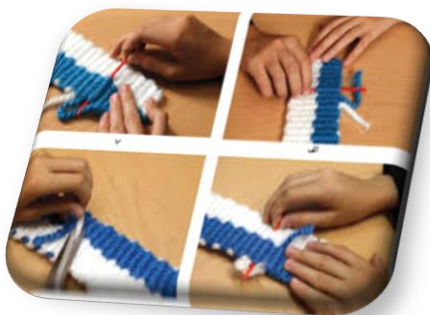
در انتهای این مرحله دو نخ آزاد خواهیم داشت. پس از پیچاندن آنها به یکدیگر یکی را از بالای نخ میانی و دیگری را از پایین به شکل زیر و رو حرکت می دهیم. یعنی یک نخ را از رویی اول و سپس از زیری دوم عبور دهید. دقت کنید هنگام عبور نخ دست دیگر رویی ها قرار دهید تا حرکت نکنند. یا یک وسیله سنگین رویی ها بگذارید کمی که بافت را ادامه دهید نی ها دیگر حرکت نخواهند کرد. این روش را تا انتهای کار انجام دهید، برای ردیف بالا تر باید، برعکس ردیف پایین نخ ها از زیر و رویی ها عبور کند. بافته ی خود را با دست به سمت مرکز کار فشرده کنید در بافت هایی که بر روی دارانجام می شود این کار را با ابزاری به نام دفتین یا شانه انجام می دهند و به این کار (شانه زدن) می گویند

دفتین: برای استحکام بخشیدن به درگیری الیاف تاروپود از وسیله ای به نام دفتین استفاده می شود این وسیله نام های دیگری نیز دارد مانند : دفه - کرکیت - کلکیت - شانه - کلوزار و.....

بافته بعد از گذراندن هر پود افقی از لابلای تارهای عمودی با کمک دفتین ضرباتی بر قسمت های بافته شده وارد می کند تا درگیری تاروپود و در واقع عمل بافت صورت گیرد.

تارگذاری

. در انتهای مرحله ی پود گذاری، یک نخ سمت راست و سر دیگر آن از سمت چپ بیرون آمده است. یک نخ سمت را به اندازه طول بافته اندازه بگیرید و این طول را در نصف تعدادانی ها ضرب کنید مثلاً اگر طول ۲۰ س بود و شما ۴۰ نی داشتید ۲۰ را در ۲۰ ضرب کنید جهت اطمینان از کم نیامدن نخ ۲۰ سانت بیشتر نخ را ببرید. . نخ سمت دیگر را نیز به همین صورت برش بزنید .

حال سوزن پلاستیکی و نخ را وارد اولین نی کرده ورد کنید. سوزن و نی را با هم از داخل قسمت بافته شده واز سر دیگر آن خارج کنید. نخ خارج شده را به آرامی بکشید، به گونه ای که بافته ها تناسب و فشر دگی معمولی داشته باشد برای این کار بهتر است دست دیگر خود را روی بافته قرار دهید. اگر بخواهید بافته استحکام بیشتری داشته باشد

پود هارا به شکل دو لایه از میانه بافته ها عبور دهید. اکنون به نیمه ی کار رسیده اید. این بار سوزن را از نخ خارج سازید و سر نخ آزاد را از سمت دیگر کار از سوراخ سوزن عبور دهید. نخ و سوزن را از اولین نی کناری عبور دهید و مانند مرحله قبل، کار را تکرار کنید. در نهایت دو نخ در یک نقطه در وسط بافته بهم می رسند

اگر برای بافت خود در شروع کار محاسبات درستی از میزان نخ مورد نیاز نداشته باشید یا به اشتباه نخ را کمتر محاسبه کنید تارهای شما به هم نمی رسند و باید سر نخ را با سوزن و نخ در لای بافتهای قبلی بدوزیم طوری که دیده نشود واز آنجا به بعد دوباره شروع کنیم

برای پنهان کردن سر نخ هادر بین بافته،وقتی نخ وسوزن به نی میانی کار که قبلاً نخ سر دیگر در آن پایان یافته بود رسید آن را از همان نی عبور دهید.و نی را نیز این بار همراه با نخ و سوزن از سر نخ خارج کنید. همچنین اگر نی در میان کار باقی نمانده باشد شما می‌توانید نخ را با استفاده از سوزن از میان بافته عبور داده و پنهان کنید. اکنون بافته ی تخت کامل شده است.

بافت شیرازه

پس از بافت برای اینکه تارها از محل خود خارج نشوند و استحکام بافت بیشتر شود اطراف طولی بافته را شیرازه پیچی می‌کنند. مانند قالی و فرش که در امتداد طولی آن شیرازه پیچی شده است.

انواع شیرازه های مهم که در بافت قالی – گلیم و فرش استفاده می‌شود عبارتند از.:

شیرازه طبیعی یا متصل.

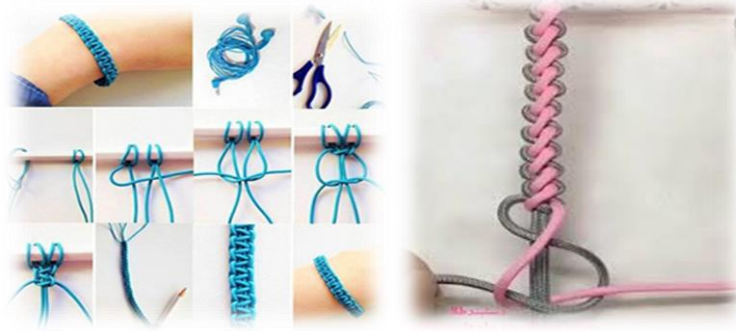
شیرازه مصنوعی یا منفصل.

شیرازه پیچشی.

بافت بند

دو رنگ نخ کاموا واز هر کدام بیش از دوبرابر طول بند کیف برش زده ودر یک پایه مثل میز یا دستگیره در بیندازید دو نخ سمت راست و دو نخ سمت چپ –(اگر هر دو نخ سمت راست یک رنگ باشند طرح راه راه خواهد شد واگر سمت راست وچپ از هر دو رنگ باشد طرح مارپیچ خواهد شد).سپس انگشت را وسط کار گذاشته یکی از نخها را مثلا سمت چپ را از بین دو نخ مقابل عبور داده واز زیر مجدد به سمت چپ میا وریم بعد نخ سمت راست را از بین دو نخ مقابل عبور میدهیم واز زیر به سمت راست برمیگردانیم واین کار را تا انتها ادامه می‌دهیم

اتصال و تزئین

انتهای بافت بند را گره بزنید و بند را از دستگیره خارج کنید قسمتی که حلقه ایجاد شده است را از بیرون کیف به سمت داخل کیف برده و بند را از داخل آن عبور میدهیم و میکشیم تا محکم شود و سپس سر دیگر را با نخ های آزاد از سمت دیگر لبه کیف عبور میدهیم و به صورت منگوله یا گل تزئین میکنیم

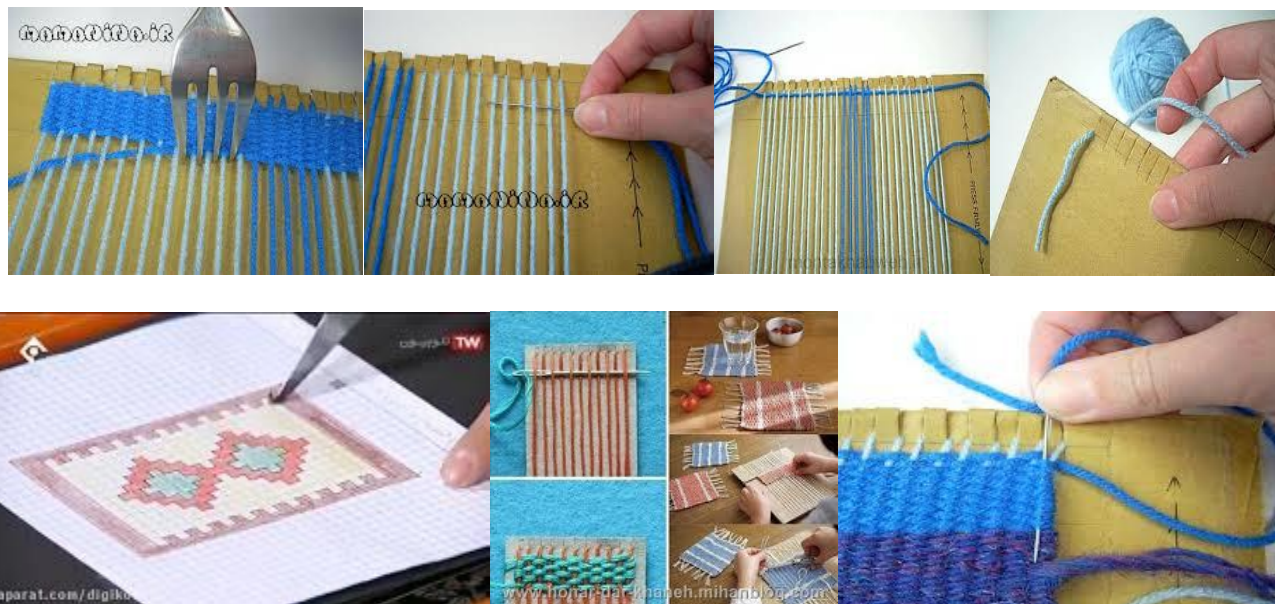
چند نمونه کیف جهت ایده

پیشنهادی دیگر جهت بافت تخت

بافت با کارتن

باتوجه به اندازه طرح مقوا را برش زده برشهایی با فاصله یک سانت از لبه بالا و پایین ایجاد مینماییم سپس با کاموا تارکشی انجام میدهیم توجه کنید نخها زیاد و یا کم کشیده نشود بعد با سوزن و نخ به صورت یکی در میان از بین تارها نخ رابعبور میدهیم جهت ایجاد طرحهای متنوع نقشه راروی کاغذ شطرنجی میکشیم. هر یک خانه در طرح به منزله عبور یک بار نخ و سوزن از زیر و روی تار است. هرکجا رنگ طرح عوض شد رنگ کاموا هم تغییر میکند و به تار گره زده میشود.

بافتهای تخت زیبا اما فراموش شده:

موج بافی هنر فراموش شده ایران

موج بافی، یکی از صنایع دستی مناطق کردنشین است که بیشتر میان عشایر و کوچ نشینان این مناطق دیده می شود.

خورجین بافی

خورجین بافی یکی از راحتترین راهکارهای اشتغالزایی است که می تواند به عنوان راه حلی برای رفع مشکل بیکاری جوانان عشایر مورد توجه قرار گیرد.

چادر شب بافی ؛ هنری فراموش شده

در طول تاریخ ، سر و صدای کارگاه های چادر شب بافی در اکثر نقاط ایران شنیده شده است . در برخی مناطق نامش دستخوش تغییرات شده است اما هنوز هم یکی از ارکان اقتصادی بعضی خانوارها به شمار می آید

مشاغل ونقش وکاربرد پودمان بافت در انها

نام شغل	نقش و کاربرد
چننه بافی	بافت چننه متفاوت است هم از نوع بافت قالی چننه بافته می شود هم از بافت گلیم، هم بافت جاجیم، هم بافت خورجین و سایر بافت ها برای بافت چننه استفاده می گردد. از چننه برای نگهداری آینه ، شانه ، قرآن، قاشق، نخ و سوزن و لوازم خیاطی، حمل غذا در کوچ و موارد دیگر استفاده می گردد.
رنگرزی	رنگ کردن انواع نخ برای فرشها
جاجیم بافی	این دست بافته بیشتر در استان آذربایجان تولید می شود و کاربردهای گوناگونی مانند زیر انداز، رختخواب پیچ، سجاده، رویه کرسی، پشتی و ... دارد. نقش ها چهار گل، خشتی، پنجه ای، گل آفتاب گردان و ... حاشیه های آن با مثلث های دندانه دار پر می شود
رفوگر	ترمیم کننده فرش های خراب ، مندرس و کهنه
طراح نقشه	برای بافت فرش به طرح یا نقشه نیاز دارید که از آثار زیبا مثل گل بوته ، سیاه قلم ، حیوانات ، آیه قرآن و غیره توسط هنرمندان و طراحان به صورت طبیعی کشیده شده اند . و تبدیل به اثر قابل بافت کرده اند . و بافنده ها با بافتن این اثر ها روی قالی پیاده می کنند و اثر جاودانی به یادگار میگذارند.

پرسش

۱- صنایع دستی استان (شهر یا روستای) خود را نام ببرید؟ کدامیک از آنها به دست فراموشی سپرده شده است؟

۲- علت تولید نشدن برخی از صنایع دستی زیبا در دنیای امروز چیست؟

۳- چگونه میتوان صنایع دستی قدیمی و جدید را با همدیگر تلفیق کرد؟

۴- به عنوان یک دانش آموز با توجه به امکاناتی که در فضای فضای مجازی برای شما مهیا شده است چگونه می توانید صنایع دستی شهر یا روستای خود را به دیگران بشناسانید و حتی برای خود کار آفرینی کنید؟

صنایع دستی کشور عزیزمان نیازمند ذهن خلاق و زیبای شما دانش آموزان عزیز میباشد امیدوارم با تغییر صنایع دستی قدیمی و اصل و زیبای شهر خود نقش موثری در زنده کردن صنایع فراموش شده داشته باشید.